

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ: ОБМІН ДОСВІДОМ

УДК 347.6; 347.9; 348
DOI 10.32782/2709-9261-2022-2-4-19

Кузьменко Сергій Георгійович

доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5325-9433>

Кузьменко Сергій Сергійович

кандидат юридичних наук
(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8560-2593>

УКРАЇНСЬКИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ СЕПАРАЦІЇ

У статті розглядаються питання встановлення режиму окремого проживання подружжя (сепарації) за українським законодавством. Доведено, що, незважаючи на двадцятирічний стаж наявності сепарації в Сімейному кодексі України, вона ще не знайшла значної кількості прихильників застосування такого режиму. Зроблено акцент на перевагах сепарації перед розлученням. Наведено відповідні приклади та обґрунтування. Досить уваги приділено зарубіжному досвіду використання інституту сепарації. Наголошується на перспективах застосування режиму окремого проживання подружжя та на необхідності поширення такого досвіду в нашій країні. Адже сепарація може стати у пригоді для тих осіб, кому за відсутності реальних сімейних стосунків за тих чи інших обставин нібито потрібно перебувати у шлюбі, тобто коли юридично шлюб між особами існує, а фактичні шлюбні відносини вже відсутні.

Ключові слова: шлюб, подружжя, сепарація, окреме проживання, позовна заява, окреме провадження, розлучення.

Постановка проблеми. У житті часто трапляються такі ситуації, коли перебування у шлюбі для подружжя вже не має сенсу, або, як кажуть, пройшла любов. При цьому таке подружжя не хоче подавати заяву на розлучення, не хоче займатися поділом майна тощо... Однак головне те, що вони не хочуть жити разом [1]. Саме для вирішення таких питань у Сімейному кодексі України закладена особлива процедура, яка має назву «сепарація» (від лат. *separation* – відокремлення, розлучення, розділення), що означає легалізацію права подружжя на встановлення режиму окремого проживання, тобто юридично шлюб між ними існує, а фактичні шлюбні відносини відсутні [2, с. 271]. Для цього досить простого небажання одного з подружжя жити спільно. Сепарація стає у пригоді для тих осіб, кому за відсутності

реальних сімейних стосунків за тих чи інших обставин нібито потрібно перебувати у шлюбі [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання режиму окремого проживання подружжя є актуальним на сучасному етапі розвитку правового регулювання шлюбних відносин, тому ця тема знаходить своє відображення в роботах З.В. Ромовської, Т.В. Курило, Н.А. Аблятіпової, О.Б. Верба-Сидор, У.Б. Воробель, М.М. Ясинка та багатьох інших учених [2].

Метою статті є дослідження українського та зарубіжного досвіду застосування інституту сепарації.

Виклад основного матеріалу. Підстави встановлення режиму окремого проживання подружжя визначаються в ч. ч. 1, 2 ст. 119 Сімейного кодексу України. Так, за заявою подружжя або позовом одного з них суд

може постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання в разі неможливості чи небажання дружини та/або чоловіка проживати спільно, тобто за взаємною згодою подружжя (наприклад, тривалий від'їзд або *відрядження*, позбавлення волі одного з подружжя). Режим окремого проживання припиняється в разі поновлення сімейних відносин або за рішенням суду на підставі заяви одного з подружжя, тобто за позовом одного з подружжя (наприклад, негідна поведінка одного з подружжя, зрада, психологічний тиск або інші прояви домашнього насильства) [5; 3].

При цьому Цивільний процесуальний кодекс України встановлює відповідний порядок цивілізованого вирішення питання – звернення до суду, адже такий режим окремого проживання подружжя встановлюється виключно судами. Порядок його встановлення залежить від того, як чоловік і дружина ставляться до факту роздільного проживання. Оскільки режим окремого проживання зумовлює для обох сторін низку правових наслідків, позивач має подати до суду відповідне обґрунтування такого позову [3].

Наприклад, за взаємною заявою подружжя, коли дружина та чоловік не можуть проживати разом і не заперечують щодо встановлення такого режиму, суд за заявою подружжя, відповідно до ч. 3 ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України, розглядає справи про встановлення режиму окремого проживання в порядку окремого провадження [3]. Це також підтверджується ч. 1 ст. 293 Цивільного процесуального кодексу України, яка визначає, що окреме провадження – це вид неповного цивільного судочинства, у порядку якого розглядаються цивільні справи про підтвердження наявності чи відсутності юридичних фактів, що мають значення для охорони прав та інтересів особи або створення умов здійснення нею особистих немайнових чи майнових прав або підтвердження наявності чи відсутності неоспорованих прав [5; 3].

Водночас справи, що виникають згідно із ч. 2 ст. 119 Сімейного кодексу України, тобто за позовом одного з подружжя, розглядаються судом уже в порядку позовного провадження. Така позовна заява про встановлення режиму окремого проживання подружжя пред'являється шляхом її подання до районного, районного в місті, міського або міськрайонного суду [5; 3].

Можна також констатувати, що сторони фактично можуть самі відновити свої сімейні відносини, і це буде свідчити про припинення режиму окремого проживання. Однак у цьому випадку одночасно буде зберігати чинність рішення суду про встановлення між ними режиму окремого проживання, оскільки сторони або одна з них звільнені від необхідності звернення до суду. Унаслідок цього фактично такий режим буде припинений, а юридично він зберігатиметься. Це означає, що підставами припинення режиму окремого проживання подружжя є, по-перше, відновлення сторонами сімейних відносин; по-друге, рішення суду на підставі заяви одного з подружжя [3]. Усе цілком логічно, адже ч. ч. 1, 2 ст. 120 Сімейного кодексу України визначають такі правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя: 1) встановлення режиму окремого проживання не припиняє права й обов'язки подружжя, які дружина та чоловік мали до встановлення цього режиму, а також права й обов'язки, що встановлені шлюбним договором; 2) у разі встановлення режиму окремого проживання: а) майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважатиметься набутиим у шлюбі; б) дитина, народжена дружиною після спливу

десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка [5].

Звісно, більшість юристів чули про термін «сепарація» в сімейних правовідносинах. Однак більшість простих громадян не чули про таке поняття. Тому більшість сімейних пар, як тільки в них починаються якісь проблеми у стосунках, відразу задумується про розірвання шлюбу, навіть не підозрюючи про існування в сімейному праві України, як і в більшості інших країн, такого інституту, як сепарація, який, можна сказати, передусе розлученню [4].

Для того щоб встановити режим окремого проживання, подружжя повинне звернутися до суду, а пізніше, якщо сторони не примирилися, після встановлення режиму окремого проживання потрібно буде звертатися до суду вже із заявою про розірвання шлюбу. Однак це для подружжя – зайві витрати коштів, гаяння часу та нерви. Водночас у разі застосування сепарації подружжя може спокійно обдумати свої почуття та не приймати поспішних рішень. Режим окремого проживання не можна встановити на минулий або на майбутній час. Він встановлюється з моменту винесення рішення судом [4].

Крім того, буває період часу, протягом якого за Сімейним кодексом України заборонено розлучатися. Наприклад, упродовж вагітності дружини або до виповнення дитині одного року ні суд, ні орган реєстрації актів цивільного стану не дадуть дозволу на розлучення. Водночас застосування сепарації в таких випадках не заборонене. Наприклад, до суду звернувся громадянин із заявою про встановлення режиму окремого проживання подружжя між ним та дружиною. Причина банальна – постійні сварки, дружина проживає у своїх батьків, сімейно-побутові проблеми вирішуються роздільно. Цікавим є те, що вони мають спільного неповнолітнього сина, а це унеможлиблює розірвання шлюбу з ініціативи позивача [4].

Судової практики стосовно цього питання небагато. Здебільшого виявляє бажання встановити режим окремого проживання подружжя, яке має маленьких дітей, або просто люди, яким не заважає штамп у паспорті, проте вони хочуть прийняти запобіжні заходи, щоб надалі не виникали обов'язки, пов'язані із сімейним життям і спільним майном [4].

Наприклад, проблемою може стати така ситуація, коли подружжя в період їх сумісного проживання відчуває демотивацію в сенсі заробляння грошей і придбання будь-якого майна. У них можуть виникати якісь сумніви, особливо тоді, коли вони починають думати, що розлучення для них уже неминуче. Адже в такому випадку чоловік або жінка будуть вимагати половину від усіх придбань, і такий поділ спільно нажитого майна буде для них єдиним можливим шляхом вирішення конфлікту [1].

А може трапитися й ситуація, коли людина веде спільний із кимось бізнес, і її компаньйони не бажають створювати спільні проекти з одруженим партнером. На кону стоять великі гроші, і партнери вважають, що неможливо передбачити, як може поводитися другий із подружжя такого партнера (наприклад, за бажання можна в нього відірвати шматок бізнесу, якщо той його почав, перебуваючи у шлюбі, адже майно вважатиметься спільною сумісною власністю подружжя). До речі, можна внести пропозицію та вимагати від своїх бізнес-партнерів перед запуском відповідального проекту таких «кроків на упередження» [1].

За загальним правилом у сімейному законодавстві визначено, що режим окремого проживання встанов-

люється судом, однак існує, крім того, ще й договірний порядок вирішення конфліктів. Так, наприклад, договір про визначення місця проживання дитини та про сплату аліментів можна укласти в період шлюбу. При цьому логіка таких договорів проста: необхідно зафіксувати, що дитина проживатиме з одним із батьків, а той із батьків, який проживатиме окремо, братиме участь матеріально у вихованні дитини у відповідному розмірі. Тож зазвичай факт початку окремого проживання може бути зафіксований у такому договорі. Крім того, пряма вказівка в законі про заборону укладення договору про сепарацію між подружжям навіть без звернення до суду або нотаріуса немає. З огляду на те, що згідно з нормами закону зазначений режим припиняється в разі поновлення сімейних відносин (ведення спільного побуту, проживання однією сім'єю тощо), а такі дії однозначно є оціночними поняттями, може бути зручно зафіксувати їх у нотаріально посвідченому договорі. Можна укласти шлюбний договір, яким передбачити зміну правового режиму майна та майнові відносини, а також можуть бути укладені інші договори, якщо це не суперечить вимогам Сімейного кодексу України, інших законів та моральним засадам суспільства, подружжя (ст. 9 Сімейного кодексу України) [6].

Вважаємо, що в таких випадках договірні відносини, зокрема укладення шлюбного договору, – це не найкращий спосіб вирішення питань матеріального плану. Договір можна оскаржити (визнати недійсним, розірвати тощо). Крім того, з моральної позиції це може бути не завжди доречно. Наприклад, який вигляд матиме спроба запропонувати жінці зайти до нотаріуса, щоб посвідчити шлюбний договір, оскільки в подружжя зараз так складаються обставини. Це завжди буде сильним ударом по сімейних відносинах [1].

В Україні вже 20 років, а саме з 2002 р., законодавчо закріплене право подружжя звернутися до суду з метою встановлення режиму окремого проживання для збереження шлюбу, не доводячи справу до розлучення [6].

Видатний український правознавець З.В. Ромовська пояснює, що сепарація – це лише крок до розірвання шлюбу, проте ще не саме розірвання. Адже ті, хто розійшлися, ще не розлучилися, і це створює надію на примирення, а тому певною мірою вигідне для тих, у кого є діти. Встановлення режиму окремого проживання не суперечить Конституції України, не порушує права подружжя. Інститут сепарації є юридичним закріпленням одного з проявів права кожного з подружжя на особисту свободу [7].

Однак є коло людей, які вважають, що сепарація – це непотрібний інститут і його необхідно взагалі виключити із законодавства [4]. Справді, серед українців цей режим не дуже популярний через недостатню обізнаність у меті, підставах і наслідках його встановлення, а також через те, що законодавче врегулювання цього інституту не повною мірою досконале. Так, згідно з реєстром судових рішень, за останні 5 років було винесено близько 20 тисяч таких рішень, тоді як у реєстрі кожного дня з'являється більше 100 рішень про розірвання шлюбу [6].

До 2002 р. інститут сепарації був взагалі невідомим в Україні. З.В. Ромовська зазначає, що в жодному з радянських підручників із сімейного права про нього не було й згадки [7]. Уперше цей термін в українському законодавстві з'явився у 2000 р., а саме після ратифікації Угоди між Україною і Турецькою Республікою про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах, один із пунктів якої безпосередньо стосувався сепарації [8].

А якщо поглянути на коріння виникнення цього інституту, то ще в 1563 р. Тридентський собор Римської католицької церкви заборонив розірвання шлюбу, ввівши одночасно *separatio a mensa et thoro* – відлучення від стола і ложа. Суть такого відлучення полягала в дозволі подружжю жити окремо. Отже, формально залишаючись у шлюбі, жінка та чоловік могли отримати право не підтримувати шлюбні стосунки між собою [2].

Як бачимо, інститут сепарації вже давно визнається канонічним правом. Запозичення цього інституту зумовило застосування в судовій практиці для тлумачення зазначеного розладу підстав, окреслених церквою, а саме:

- перелюб (зрада одного з подружжя);
- реальна загроза життю та здоров'ю одного з подружжя (бійки, знущання, інші ситуації);
- загроза душі одного з подружжя чи їхніх дітей (наприклад, перебування іншого з подружжя в секті, примушування ним інших членів сім'ї до цього);
- небезпека для спільних дітей (наприклад, знущання над ними, примушування їх до бродяжництва, безвідповідальне ставлення до них) тощо [9, с. 95].

Не менш цікавим є поширення інституту режиму окремого проживання в міжнародній сімейній практиці. Так, у процесі здійснення аналізу законодавства Франції, Німеччини, Литви, Мальти, Польщі, Бельгії та низки інших держав – учасниць Європейського Союзу, де застосовується сепарація, можна дійти висновку, що її головною метою є можливість надати подружжю час для визначення того майбутнього для їхнього шлюбу, яке вони бажають обрати, – розлучення чи примирення. У більшості іноземних держав режим окремого проживання може бути встановлений не лише рішенням суду, а й рішенням прокурора, державної адміністрації тощо. Крім того, законодавчо визначений перелік підстав для встановлення сепарації, зокрема: 1) подружжя зрада; 2) насильство, жорстоке поведіння, погрози; 3) тяжкі тілесні ушкодження чи тяжкі образи стосовно позивача або дітей, якщо із часу укладення шлюбу пройшло чотири й більше років; 4) якщо один із подружжя покинув другого без достатніх на те підстав (без поважних причин) на строк більше двох років тощо. Також встановлення режиму окремого проживання за законодавством деяких країн, наприклад Данії та Італії, є обов'язковим етапом для подальшого розірвання шлюбу [10].

Законодавство зарубіжних країн може передбачати й інші додаткові наслідки сепарації. Так, у законодавстві Португалії встановлення сепарації не розриває шлюбні відносини, а лише послаблює їх, залишаючи обов'язок дотримання подружньої вірності, поваги та комунікації. За законодавством Ірландії правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя полягають у тому, що суд під час ухвалення рішення про його встановлення звільняє подружжя від обов'язку спільно проживати, однак дружина все ще може носити прізвище чоловіка. Встановлення сепарації в Нідерландах дає право вимагати відшкодування тому з подружжя, хто зазнав шкоди у зв'язку з діями другого з подружжя, вчиненими після відкриття провадження у справі про сепарацію або за шість місяців, що передували цьому, і якщо такі дії були вчинені без належної згоди на це іншим із подружжя або без надання ним представництва, або внаслідок легковажного збільшення боргів, або необгрунтованого відчуження об'єктів спільної сумісної власності, що заподіяли шкоду спільному майну [11].

Висновки. На підставі викладеного можна зробити висновок, що існування інституту сепарації вже

перевірене та підтвержене міжнародною практикою. На нашу думку, воно є позитивним для сімейного законодавства України. Проте варто також зазначити, що недостатня обізнаність громадян про сепарацію, послаблення психологічних зв'язків у сім'ях та лібералізація суспільних поглядів щодо розірвання шлюбу

призводять до поодиноких випадків застосування такого режиму. Саме тому сьогодні, коли інститут сім'ї переживає кризу, інститут сепарації в Україні потребує розроблення й подальшого вдосконалення з обов'язковим урахуванням зарубіжного досвіду його правового регулювання.

Список використаних джерел

1. Что такое сепарация? Или еще один способ защитить свое имущество, не расторгая брак. *Сімейний адвокат: розлучення, аліменти*. URL: <https://www.brakirazvod.org.ua/zashhita-i-razdel-imushhestva/chto-takoe-separaciya/>.
2. Корнійчук В.Д. Сепарація як необхідний етап перед розірванням шлюбу. *Актуальні проблеми розвитку приватного права в Україні* : тези доповідей учасників регіональної курсантсько-студентської конференції, м. Львів, 15 квітня 2016 р. / за ред. В.О. Кучера, Г.Б. Яновичкої. Львів : ЛьвДУВС, 2016. С. 271–274. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/801/1/konf_15_04_2016.pdf.
3. Режим окремого проживання подружжя та його правові наслідки. *Вікіпедія: вільна енциклопедія*. URL: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Режим_окремого_проживання_подружжя_та_його_правові_наслідки.
4. Менькова М.Д. Шлюб продовжується, а сімейні права та обов'язки припиняються. *Patriot.Legal*. 2016. URL: <https://patriot.legal/shlyub-prodovzhuetsya-a-simejni-prava-ta-obov-yazky-privnyayutsya/>.
5. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. № 2947-III (зі змінами та доповненнями) / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
6. Гаро Г.О., Вітліна М.О. Режим окремого проживання: чому не можна встановити його в договірному порядку? *Вища школа адвокатури НААУ: курси з підвищення кваліфікації адвокатів*. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/rezhym-okremogo-prozhyvannya-chomu-ne-mozhna-vstanovyty-jogo-v-dogovirnomu-poryadku/>.
7. Ромовська З.В. Українське сімейне право : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Правова єдність, 2009. 500 с.
8. Ревуцька І.Е. Режим окремого проживання подружжя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2010. Вип. 14. Ч. 2. С. 274–277.
9. Сімейне право України : навчальний посібник / за ред. Т.В. Курило. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 316 с.
10. Верба-Сидор О.Б., Воробель У.Б. Формальна сепарація як умова розірвання шлюбу у законодавстві держав-учасниць Європейського Союзу (Данія, Ірландія та Італія). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки»*. 2019. Вип. 4(111). С. 20–24.
11. Верба-Сидор О.Б., Воробель У.Б. Інститут сепарації у сімейному праві Франції, Португалії та країн Бенілюксу. *Соціально-правові студії*. 2019. Вип. 3(5). С. 21–29.

References

1. n/a (2022). Chto takoe separatsiya? Ili eshche odin sposob zashchitit' svoe imushchestvo, ne rastorgaya brak [What is separation? Or another way to protect your property without dissolving a marriage]. *Simeinyi advokat: rozluchennia, alimenty – Family lawyer: divorce, alimony*. Retrieved from: <https://www.brakirazvod.org.ua/zashhita-i-razdel-imushhestva/chto-takoe-separaciya/> [in Russian].
2. Korniiichuk, V.D. (2016). Separatsiia yak neobkhdnyi etap pered rozirvanniam shliubu [Separation as a necessary stage before the dissolution of marriage]. *Aktualni problemy rozvytku pryvatnoho prava v Ukraini: tezy dopovidei uchasnykyv rehionalnoi kursantsko-studentskoi konferentsii [Actual problems of the development of private law in Ukraine: theses of the reports of the participants of the regional cadet-student conference]* (Lviv, April 15, 2016) / V.O. Kucher, H.B. Yanovytska (eds.). Lviv: LvDUVS, pp. 271–274. Retrieved from: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/801/1/konf_15_04_2016.pdf [in Ukrainian].
3. n/a (2022). Rezhym okremoho prozhyvannia podruzzhia ta yoho pravovi naslidky [The regime of separate residence of spouses and its legal consequences]. *Vikipediia: vilna entsyklopediia – Wikipedia: the free encyclopedia*. Retrieved from: https://wiki.legalaid.gov.ua/index.php/Режим_окремого_проживання_подружжя_та_його_правові_наслідки [in Ukrainian].
4. Menkova, M.D. (2016). Shliub prodovzhuetsia, a simeini prava ta oboviazky pryvnyaiutsia [The marriage continues, but the family rights and obligations are terminated]. *Patriot.Legal*. Retrieved from: <https://patriot.legal/shlyub-prodovzhuetsya-a-simejni-prava-ta-obov-yazky-privnyayutsya/> [in Ukrainian].
5. Verkhovna Rada of Ukraine (2002). Simeinyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 10 sichnia 2002 r. № 2947-III (zi zminamy ta dopovnenniamy) [Family Code of Ukraine: Law of Ukraine dated January 10, 2002 № 2947-III (as amended)]. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [in Ukrainian].
6. Haro, H.O., Vitlina, M.O. (2021). Rezhym okremoho prozhyvannia: chomu ne mozhna vstanovyty yoho v dohovirnomu poriadku? [Mode of separate residence: why can't it be established by contract?]. *Vyshcha shkola advokatury NAAU: kursy z pidvyshchennia kvalifikatsii advokativ – NAAU Higher School of Advocacy: training courses for lawyers*. Retrieved from: <https://www.hsa.org.ua/blog/rezhym-okremogo-prozhyvannya-chomu-ne-mozhna-vstanovyty-jogo-v-dogovirnomu-poryadku/> [in Ukrainian].
7. Romovska, Z.V. (2009). *Ukrainske simeine pravo: pidruchnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Ukrainian family law: textbook for students of higher educational institutions]*. Kyiv: Pravova yednist, 500 p. [in Ukrainian].
8. Revutska, I.E. (2010). Rezhym okremoho prozhyvannia podruzzhia [The mode of separate residence of spouses]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia "Pravo" – Uzhhorod National University Herald. Series "Law"*, iss. 14, part 2, pp. 274–277 [in Ukrainian].

9. Kurylo, T.V. (ed.) (2015). *Simeine pravo Ukrainy: navchalnyi posibnyk [Family law of Ukraine: study guide]*. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 316 p. [in Ukrainian].
10. Verba-Sydor, O.B., Vorobel, U.B. (2019a). Formalna separatsiia yak umova rozirvannia shliubu u zakonodavstvi derzhav-uchasnyts Yevropeiskoho Soiuzu (Daniia, Irlandiia ta Italiia) [Formal separation as a condition for dissolution of marriage in the legislation of the member states of the European Union (Denmark, Ireland and Italy)]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Seriia "Yurydychni nauky" – Bulletin of Taras Shevchenko Kyiv National University. Series "Legal Sciences"*, iss. 4(111), pp. 20–24 [in Ukrainian].
11. Verba-Sydor, O.B., Vorobel, U.B. (2019b). Instytut separatsii u simeinomu pravi Frantsii, Portuhalii ta krain Beniliuksu [The institution of separation in the family law of France, Portugal and the Benelux countries]. *Sotsialno-pravovi studii – Social and legal studies*, iss. 3(5), pp. 21–29 [in Ukrainian].

Kuzmenko Serhii

Dr. Sc. (Public Administration), PhD in Law, Professor
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5325-9433>

Kuzmenko Serhii

PhD in Law
(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8560-2593>

UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE IN APPLICATION SEPARATION INSTITUTE

The article deals with the issues of establishing the regime of residence of spouses (separation) according to Ukrainian legislation. In life, there are often situations when being married for spouses no longer makes sense or, as they say, love has passed. At the same time, such spouses do not want to file for divorce, do not want to deal with the division of property, and so on. But, the main thing is that they do not want to live together. It is to address such issues in the Family Code of Ukraine that a special procedure is laid down, which is called separation (from the Latin "separation" – separation, divorce, separation), which means the legalization of the right of spouses to establish a regime of separate residence, that is, legally there is a marriage between them, and there is no actual marriage. For this, a simple unwillingness of one of the spouses to live together is enough. Separation is suitable for those persons who, in the absence of real family relations under certain circumstances, seem to need to be married. It has to be that, despite the twenty-year history of separation in the Family Code of Ukraine, it has not yet found a significant number of supporters of the application of such a regime. Emphasis is placed on the advantages of separation over divorce. Examples and justifications are given. Sufficient attention is paid to the foreign experience of using the separation institute. The prospects for the application of the regime of separate residence of spouses and the need to disseminate such experience in our country are noted. After all, separation may be suitable for those persons who, in the absence of real family relations, under certain circumstances, supposedly need to be married, that is, when legally there is a marriage between them, but there are no actual marital relations. The existence of this institution of separation has already been tested and confirmed by international practice and, in our opinion, is positive for the family legislation of Ukraine. However, I would also like to note that the lack of awareness of citizens about separation, the weakening of psychological ties in families and the liberalization of public views on the dissolution of marriage lead to isolated cases of the application of such a regime. That is why today, when the institution of the family is in crisis, the institution of separation in Ukraine needs to be further improved, with the obligatory consideration of foreign experience in its legal regulation.

Key words: marriage, spouses, separation, separate residence, statement of claim, special proceeding, divorce.